

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Kielirikasteisuus ja eri kielille altistaminen varhaiskasvatuksessa

Karita Mård-Miettinen

**XII Yleissivistävän koulutuksen ja
varhaiskasvatuksen kansainvälisyyspäivät**

12.11.2020

- Kaksikielinen varhaiskasvatus/Tvåspråkig småbarnspedagogik
- Lärarens språkstrategier
- Opettajan kielenkäyttöstrategian valintaan vaikuttavia tekijöitä

Kaksikielinen varhaiskasvatus

Småbarnspedagogik på två språk

”Kaksikielisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on hyödyntää lasten varhaisen kielenoppimisen herkkyyuskautta tarjoamalla lapsille tavanomaista monipuolisempaa kielikasvatusta. Lapsille tarjotaan tilaisuuksia omaksua kieliä ja käyttää niitä toiminnallisesti ja leikinomaisesti. Samalla luodaan pohjaa elinikäiselle kielten opiskelulle. Tavoitteena on, että toiminta monikielisessä ympäristössä herättää lasten kielellisen uteliaisuuden ja kokeilunhalun. Myös monenlaiset kulttuurit kohtaavat luontevasti tällä tavoin järjestetyssä varhaiskasvatuksessa.”

”Syftet med småbarnspedagogisk verksamhet på två språk är att ta till vara barnens sensitiva period för tidig språkinläring genom att erbjuda barnen en mångsidigare språkpedagogik än i vanliga fall. Barnen ska erbjudas tillfällen att tillägna sig språken och använda dem på ett aktivt och lekfullt sätt. Samtidigt läggs grunden för livslångt språklärande. Målet är att verksamheten i en flerspråkig miljö ska väcka barnens språkliga nyfikenhet och lust att experimentera. Olika kulturer möts också på ett naturligt sätt i den småbarnspedagogiska verksamheten som ordnas på detta sätt.”

Kaksikielinen varhaiskasvatus

Småbarnspedagogik på två språk

”Kaksikielisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on hyödyntää lasten varhaisen kielenoppimisen herkkyyuskautta tarjoamalla lapsille **tavanomaista monipuolisempaa kielikasvatusta**. Lapsille tarjotaan tilaisuuksia omaksua kieliä ja käyttää niitä toiminnallisesti ja leikinomaisesti. Samalla luodaan pohjaa elinikäiselle kielten opiskelulle. Tavoitteena on, että toiminta monikielisessä ympäristössä herättää lasten kielellisen uteliaisuuden ja kokeilunhalun. Myös monenlaiset kulttuurit kohtaavat luontevasti tällä tavoin järjestetyssä varhaiskasvatuksessa.”

”Syftet med småbarnspedagogisk verksamhet på två språk är att ta till vara barnens sensitiva period för tidig språkinläring genom att erbjuda barnen en **mångsidigare språkpedagogik än i vanliga fall**. Barnen ska erbjudas tillfällen att tillägna sig språken och använda dem på ett aktivt och lekfullt sätt. Samtidigt läggs grunden för livslångt språklärande. Målet är att verksamheten i en flerspråkig miljö ska väcka barnens språkliga nyfikenhet och lust att experimentera. Olika kulturer möts också på ett naturligt sätt i den småbarnspedagogiska verksamheten som ordnas på detta sätt.”

Kaksikielinen varhaiskasvatus

Småbarnspedagogik på två språk

”Kaksikielisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on hyödyntää lasten varhaisen kielenoppimisen herkkyyuskautta tarjoamalla lapsille tavanomaista monipuolisempaa kielikasvatusta. Lapsille **tarjotaan tilaisuuksia omaksua kieliä ja käyttää niitä toiminnallisesti ja leikinomaisesti**. Samalla luodaan pohjaa elinikäiselle kielten opiskelulle. Tavoitteena on, että toiminta monikielisessä ympäristössä herättää lasten kielellisen uteliaisuuden ja kokeilunhalun. Myös monenlaiset kulttuurit kohtaavat luontevasti tällä tavoin järjestetyssä varhaiskasvatuksessa.”

”Syftet med småbarnspedagogisk verksamhet på två språk är att ta till vara barnens sensitiva period för tidig språkinläring genom att erbjuda barnen en mångsidigare språkpedagogik än i vanliga fall. Barnen ska erbjudas **tillfällen att tillägna sig språken och använda dem på ett aktivt och lekfullt sätt**. Samtidigt läggs grunden för livslångt språklärande. Målet är att verksamheten i en flerspråkig miljö ska väcka barnens språkliga nyfikenhet och lust att experimentera. Olika kulturer möts också på ett naturligt sätt i den småbarnspedagogiska verksamheten som ordnas på detta sätt.”

Kaksikielinen varhaiskasvatus

Småbarnspedagogik på två språk

”Kaksikielisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on hyödyntää lasten varhaisen kielenoppimisen herkkyyuskautta tarjoamalla lapsille tavanomaista monipuolisempaa kielikasvatusta. Lapsille tarjotaan tilaisuuksia omaksua kieliä ja käyttää niitä toiminnallisesti ja leikinomaisesti. Samalla luodaan pohjaa elinikäiselle kielten opiskelulle. Tavoitteena on, että toiminta monikielisessä ympäristössä **herättää lasten kielellisen uteliaisuuden ja kokeilunhalun**. Myös **monenlaiset kulttuurit kohtaavat luontevasti** tällä tavoin järjestetyssä varhaiskasvatuksessa.”

”Syftet med småbarnspedagogisk verksamhet på två språk är att ta till vara barnens sensitiva period för tidig språkinläring genom att erbjuda barnen en mångsidigare språkpedagogik än i vanliga fall. Barnen ska erbjudas tillfällen att tillägna sig språken och använda dem på ett aktivt och lekfullt sätt. Samtidigt läggs grunden för livslångt språklärande. Målet är att verksamheten i en flerspråkig miljö ska **väcka barnens språkliga nyfikenhet och lust att experimentera**. Olika **kulturer möts också på ett naturligt sätt** i den småbarnspedagogiska verksamheten som ordnas på detta sätt.”

Kaksikielinen varhaiskasvatus

Småbarnspedagogik på två språk

”Kaksikielisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on hyödyntää lasten varhaisen kielenoppimisen herkkyyuskautta tarjoamalla lapsille tavanomaista monipuolisempaa kielikasvatusta. Lapsille tarjotaan tilaisuuksia omaksua kieliä ja käyttää niitä toiminnallisesti ja leikinomaisesti. Samalla **luodaan pohjaa elinikäiselle kielten opiskelulle**. Tavoitteena on, että toiminta monikielisessä ympäristössä herättää lasten kielellisen uteliaisuuden ja kokeilunhalun. Myös monenlaiset kulttuurit kohtaavat luontevasti tällä tavoin järjestetyssä varhaiskasvatuksessa.”

”Syftet med småbarnspedagogisk verksamhet på två språk är att ta till vara barnens sensitiva period för tidig språkinläring genom att erbjuda barnen en mångsidigare språkpedagogik än i vanliga fall. Barnen ska erbjudas tillfällen att tillägna sig språken och använda dem på ett aktivt och lekfullt sätt. Samtidigt **läggs grunden för livslångt språklärande**. Målet är att verksamheten i en flerspråkig miljö ska väcka barnens språkliga nyfikenhet och lust att experimentera. Olika kulturer möts också på ett naturligt sätt i den småbarnspedagogiska verksamheten som ordnas på detta sätt.”

Kielirikasteinen varhaiskasvatus

Språkberikad småbarnspedagogik

”Kielirikasteisella varhaiskasvatuksella tarkoitetaan varhaiskasvatusta, jossa alle 25 prosenttia toiminnasta järjestetään **säännöllisesti ja suunnitellusti** jollakin muulla kuin varhaiskasvatuslaissa määritellyllä varhaiskasvatuksen kielellä. **Tavoitteena on kielenoppimisen tukeminen, lasten motivoiminen ja kielivalintojen monipuolistaminen.** Lisäksi tavoitteena voi olla **siirtyminen** kielirikasteiseen tai muuhun kaksikieliseen esi- ja perusopetukseen tai muulla tavalla varhennettuun kielenopetukseen.”

”Med språkberikad småbarnspedagogik avses här sådan småbarnspedagogik, där mindre än 25 % av verksamheten **regelbundet och systematiskt** ordnas på ett annat språk än de språk som fastställs i lagen om småbarnspedagogik. **Målet är att stödja språkutvecklingen, motivera barnen och möjliggöra ett mångsidigare språkval.** Målet kan också vara att **övergå** till språkberikad undervisning eller annan förskoleundervisning eller grundläggande utbildning på två språk eller till på annat sätt tidigarelagd språkundervisning.”

Olika former av småbarnspedagogik på två språk

- Omfattande småbarnspedagogik på två språk (över 25 %)
- Mindre omfattande småbarnspedagogik på två språk (under 25 %)
- Benämningar:
 - / kielikylypy, clil, kielirikasteinen toiminta, kielipainotteinen toiminta, kielisuihku(tus), kielipesä, kielikerho, vieraskielinen opetus, kaksikielinen opetus, kaksikielinen pedagogiikka, kielistigen...

Olika språkstrategier

- Särskiljande av språk (tid, person, plats, ämne)
- Flexibelt användning av språk
 - / Slumpmässig/ansvarsfull kodväxling
 - / Parallell användning av två språk (översättning)
 - / Växelvis användning av två språk (transspråkande/translanguaging)

Opettajan kielenkäyttöstrategian valinta

- Kielenkäytön strategian valinta tehdään niin **makrotasolla** (yleiset kielenkäytön periaatteet) että **mikrotasolla** (kielivalinta käytännön opetustilanteissa)
- Kaksikieliseen opetukseen suunnattua opettajankoulutusta ei ole juurikaan tarjolla (Peltoniemi ym. 2018) -> kielenkäyttöstrategien valinta tehdään pitkälti käsitysten ja kokemusten perusteella
- Kaksikielisen opetuksen tutkimuksessa on kiinnitetty kasvavaa huomioita luokkahuonevuorovaikutuksen kieleen -> vakiintuneita käytänteitä on kyseenalaistettu

Opettajan kielistrategiaan vaikuttavia tekijöitä kaksikielisessä opetuksessa

- Kaksi- ja monikieliseksi kasvamiseen ja kahden tai useamman kielen käyttämiseen liittyvät **käsitykset, asenteet ja kokemukset** (omat tai muiden)
- **Käsitykset ja kokemukset** parhaasta tavasta oppia ja opettaa kieliä (omat tai muiden)
- Kaksikielisten opetusohjelmien **kielelliset periaatteet** (piiloiset tai julkilausutut)
- Alueelliset tai kansalliset **kielelliset periaatteet** (piiloiset tai julkilausutut)

Esimerkki opettajan pohdinnoista

Taustaa:

- Henkilö palkattiin lastentarhanopettajaksi suomenkieliseen päiväkotiryhmään suomenkielisellä paikkakunnalla
- Henkilön tehtävänä oli toteuttaa kielisuihkutusta ruotsin kielellä

Opettajan kielistrategiaan vaikuttavia tekijöitä: kaksikielisten ohjelmien kielelliset periaatteet

Kielisuihkuopetus **päiväkodin johtajan määrittelemänä:**

”Kielisuihkutoiminta tarkoittaa **kevyempää ruotsinkieleen tutustumista kuin kielikyly.** Kielisuihkupäiväkodissa vähintään yksi ruotsinkielinen varhaiskasvatuksen ammattilainen **järjestää erilaisia ruotsinkielisiä oppimistilanteita osana suomenkielistä varhaiskasvatusta.**”

(Palviainen & Mård-Miettinen 2015)

- **Kielikylyperiaate**
 - / Päiväkodissa kaikki toiminta kohdekielellä (Bergroth 2015)
- **Kielisuihkuperiaate**
 - / Lyhyitä laulu-, leikki- tms. toimintatuokioita kohdekielellä (Mehistö, Marsh & Frigols 2008)

Opettajan kielistrategiaan vaikuttavia tekijöitä: omat käsitykset

”de här [= att använda två språk] va nånting som jag hade jättestort problem med för att **jag har alltid tänkt en person ett språk ett ställe ett språk**”

”mä **olin ite ajatellu** [---] että miten mä voin puhua kahta kieltä **että eiks se luo hämmennystä tai tämmöstä näin**”

(Palviainen & Mård-Miettinen 2015)

Kielten erottelu (language separation)

Yksikielisyyslähtöinen ajattelutapa (monolingual/mono-glossic)

(García 2009; Baker & Wright 2017; Cenoz & Gorter 2019)

Opettajan kielistrategiaan vaikuttavia tekijöitä: omat kokemukset

”jag e själv tvåspråkig jag har alltid talat svenska åt mina barn å jag har jobbat på svenskt dagis och jag har jobbat på språkbadsdagis så det ha varit helt (.) så det här för mej att förstå [att] det här [= att använda två språk] är helt tillåtet (.) att jag hade så svårt [att förstå det]”

(Palviainen & Mård-Miettinen 2015)

- Oma kaksikielisyys
- Äitinä kaksikielisessä perheessä
- Työskentely vähemmistökielisessä päiväkodissa ja kaksikielisessä opetuksessa (kielikylpy)
 - / Ruotsinkielinen tila (ett svenskt rum) (Boyd & Palviainen 2015)
 - / Kielikylpyopettaja on yksikielinen kielimalli (Bergroth 2015)

Opettajan kielistrategiaan vaikuttavia tekijöitä: muiden käsitykset 1

”mut sit mun pää saatiin käännettyä **tuolta kielten laitokselta** että **tämän päivän lapsille se on hyvin tavallista että on ihminen joka voi puhua kahta tai peräti kolme eri kieltä**”

(Palviainen & Mård-Miettinen 2015)

Kielten joustava käyttäminen (flexible use of two languages)

Monikielisyyslähtöinen ajattelutapa (multilingual/heteroglossic)

(García 2009; Baker & Wright 2017; Cenoz & Gorter 2019)

Opettajan kielistrategiaan vaikuttavia tekijöitä: muiden käsitykset 2

”men jag vet att till å
med **i vårt hus** så (.)
[tycker **kollegor**] att näe
(.) att nej **ett språk en
människa**”

Kielten erottelu
(language separation)

Yksikielisyyslähtöinen
ajattelutapa

Lopuksi

- Opettajan kielistrategian valintaan (makrotasolla) kaksikielisessä opetuksessa vaikuttavat useat tekijät, jotka voivat olla **keskenään ristiriitaisia**
- Tärkeää keskustella työyhteisössä
 - > keskeinen tekijä kaksikielisen opetuksen toteuttamisessa

Key factor that needs discussion and interpretation in effective bilingual schools and classrooms (Baker & Wright 2017)

Kiitos!
Tack!

Karita Mård-Miettinen
kahamard@jyu.fi

Lähteet

- Baker, C. & Wright W. E. 2017. *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. (6th edition). Bristol: Multilingual Matters.
- Boyd, S. & Palviainen, Å. 2015. Building Walls or Bridges? A Language Ideological Debate about Bilingual Schools in Finland. Teoksessa *Language Policies in Finland and Sweden. Interdisciplinary and Multi-sited Comparisons*, 57-89. Toim. M. Halonen, P. Ihalainen & T. Saarinen. Bristol: Multilingual Matters.
- Bergroth, M. 2015. Kotimaisten kielten kielikylpy. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja.
- Cenoz, J. 2009. *Toward Multilingual Education: Basque Educational Research from an International Perspective*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Cenoz, J. & Gorter, D. 2019. Educational Policy and Multilingualism. Teoksessa *Twelve Lectures on Multilingualism*, 101-134. Toim. D. Singleton & L. Aronin. Bristol: Multilingual Matters.
- García, O. 2009. *Bilingual Education in the 21st Century*. West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Mehistö, P., Marsh, D. & Frigols, M. J. 2008. *Uncovering CLIL: Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual Education*. Oxford: Macmillan.
- Nousiainen, K. "Tärkeintä on intomieli": Kaksikielinen pedagogiikka päiväkodin johtajan näkökulmasta. Teoksessa *Suomeksi ja ruotsiksi. Kaksikielistä pedagogiikka päiväkodissa*, 17-22. Toim. A. Palojärvi, Å. Palviainen & K. Mård-Miettinen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Palojärvi, A., Å. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.). 2016. *Suomeksi ja ruotsiksi. Kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/49823>
- Palojärvi, A., Palviainen, Å. & Mård-Miettinen, K. (red.) (2016). *På finska och svenska. Tvåspråkig pedagogik i daghem och förskola*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6665-2>
- Palviainen, Å. & Mård-Miettinen, K. 2015. Creating a Bilingual Pre-School Classroom: The Multilayered Discourses of a Bilingual Teacher. *Language and Education* 29:5, 381-399 DOI: 10.1080/09500782.2015.1009092.
- Peltoniemi, A., Skinnari, K., Sjöberg, S. & Mård-Miettinen, K. 2018. *Monella kielellä Suomen kunnissa 2017. Selvitys muun laajamittaisen ja suppeamman kaksikielisen varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen tilanteesta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7391-9>
- VASU=Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet/Grunderna för planen för småbarnspedagogik. 2018. Helsinki: Opetushallitus.